

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕПАТРІАЦІЇ ВОЯКІВ-УКРАЇНЦІВ З ТЕРЕНІВ БАЛКАНСЬКИХ КРАЇН У 1919 – НА ПОЧАТКУ 1920 рр.: ПОЛІТИКО- ДИПЛОМАТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

В статті проаналізовано діяльність Української військово-санітарної місії УНР з репатріації українських військовополонених з території Королівства Сербії, Хорватії і Словенії у 1919 – на початку 1920 рр.. Зокрема, досліджено дипломатичну діяльність Дмитра Дорошенка зі встановлення діалогу з органами влади Королівства СХС щодо сприяння у поверненні на батьківщину українських воїнів у контексті протистояння російському впливу на Балканах. Охарактеризовано налагодження червонохресною місією процесу репатріації українців за сприяння уряду Румунії.

Ключові слова: репатріація, військово-санітарна місія, Королівство СХС, військовополонений, Дмитро Дорошенко, Червоний Хрест.

З ціллю організації репатріації полонених українців з теренів Королівства Сербії, Хорватії і Словенії (СХС) на початку лютого 1919 р. до Белграду прибула напівофіційна військово-санітарна місія ЗО УНР (вона представляла інтереси і Уряду УНР) у складі д-ра В.Вербенця (голова), хорунжого УГА В.Ганьківського і д-ра Д.Горбенка (після відкликання В.Вербенця у травні 1919 р. місію очолив сотник П.Франко). До завдань місії входив пошук й виокремлення полонених українців, які походили з Волинської, Подільської, Холмської, Київської, Катеринославської, Херсонської, Таврійської, Полтавської, Чернігівської, Харківської губерній; а також з теренів Східної Галичини, північної Буковини, північної Угорщини та українських волостей Курської, Воронізької і Гродненської губерній Росії.[1] Для виконання

МОЛЧАНОВА О.В.,
аспірантка
кафедри
дипломатичної
та консульської
служби,
Дипломатична
академія України
при МЗС України

суто технічної роботи (зустрічі полонених на пристані Белграда, догляду за порядком у станиці, формуванні етапних груп полонених та ін.) на службу було прийнято двох підстаршин-українців - Гаврикова і Нечипоренка.[2]

Заходами членів місії Військового міністра Уряду СХС вже 12 лютого 1919 р. видав наказ про звільнення з полону та повернення додому всіх українців, що перебували на теренах Королівства. Відповідно до цього наказу Українська військово-санітарна місія отримала офіційний дозвіл на відвідування таборів полонених з метою виокремлення українців та формування з них етапних команд для повернення на батьківщину. У наказі було визначено й порядок перевезення полонених - з усієї території Королівства СХС до угорського кордону, після чого опікування полоненими переходило до відповідних українських організацій. Крім цього, всім полоненим, хто виявив би бажання залишитися в Королівстві СХС, було гарантовано державну підтримку. Проте, вже через 10 днів (22 лютого 1919 р.) наказ Військового міністра було фактично денонсовано Міністерством закордонних справ Королівства СХС, яке під тиском Російського дипломатичного представництва у Белграді оприлюднило спеціальну заяву, в якій відмовилось визнати як державний суверенітет УНР, так і офіційний характер Української військово-санітарної місії. Більше того, у заяві йшлося про необхідність припинення будь-якої діяльності цієї місії з огляду на те, що всю опіку над колишніми військовополоненими з Росії на теренах Королівства брав на себе уряд Королівства СХС, який висловив готовність потурбуватися про них з врахуванням традиційних зв'язків сербів з росіянами.[3]

Хоча сербська влада й офіційно не визнавала української місії в справах полонених, а 28 березня 1919 р. підтвердила заборону її «навіть чисто гуманітарної» діяльності в Королівстві, вона не вдавалась спочатку до рішучих дій щодо її повної ліквідації та фактично співпрацювала з нею. Полонені українці прибували до Белграда «з Відня, приходили з глибини Сербії, де були розкидані по різних таборах в суміш з росіянами, або перебували на роботі, приходили з Болгарії; часом прибували українські старшини, яким щастило втікти від добровольців з Одеси або Царьгороду». Всі вони тимчасово зупинялись у чеській станиці (приймально-пересильний пункт для репатріантів - авт.). Тут вони «одержували пристановище й харч, і звідти їх направляли до Румунії».[4] На цій

обставині слід особливо наголосити, бо саме прихильне ставлення та всебічна допомога полоненим українцям з боку чеської місії в справах репатріації, уможливила діяльність українських представників у Королівстві СХС.

Через вже згадувану заборону сербського уряду Військово-санітарна місія мала можливість опікуватися лише «транзитними» полоненими; українські військовики, які утримувались на теренах СХС вже не входили до її компетенції. Місія здійснювала тільки кількісну реєстрацію цієї категорії полонених у місцях їх найбільшого скупчення (загалом у Королівстві СХС перебувало до 1000 полонених українців).[5]

Проте, вже починаючи з серпня 1919 р., діяльність української місії в Королівстві була значно ускладнена. Внаслідок тиску російських дипломатів та військового аташе Добровольчої армії полковника Артамонова на уряд Королівства СХС, сербська сторона почала створювати всілякі штучні перешкоди роботі місії. Крім того, неприхильність сербів до діяльності місії посилювалася через те, що у свій час голова місії д-р Вербенець тривалий час перебував у Сербії у якості лікаря в складі окупаційної австрійської армії. Як зауважував Д.Дорошенко, під впливом антиукраїнської агітації росіян «сербське громадянство [...] дивилось на українців, як на своїх власних ворогів».[6]

Перед приїздом до Белграда Д.Дорошенка місія гостро потребувала як коштів для продовження своєї діяльності, так і збільшення її співробітників, бо в Белграді «з усього складу Української військово-санітарної місії залишався один санітарний хорунжий В.Ганьківський, який фактично проводив всю справу допомоги українським полоненим в Сербії», здійснював реєстрацію військовиків-українців, «залагоджував усякі їхні справи, та [...] видавав грошові допомоги».[7]

Становище місії ускладнювалось також і тим, що був повністю відсутній зв'язок з Віднем. Маючи на меті певною мірою нейтралізувати тиск російських монархістів на українських представників у Белграді та якимось вийти з цієї ситуації, А.Окопенко прийняв рішення про реорганізацію Української військово-санітарної місії в Королівстві СХС в політично нейтральну місію Червоного Хреста з виключно гуманітарними завданнями, а саме: налагодження перевезення через Белград і територію Румунії полонених українців з західно-європейських (Німеччини, Австрії й, можливо, Італії) та балканських країн до України.[8] Одночасно

він звернувся до Д.Дорошенка з пропозицією очолити цю місію та асигнував для її діяльності 100 тис. югославських корон. Безсумнівно, що кандидатура Д.Дорошенка була найбільш відповідною для посади голови місії з репатріації, оскільки він поєднував в собі такі риси, як обізнаність зі становищем військовополонених колишнього керівника МЗС Української Держави, організаційний хист, широкі особисті зв'язки з дипломатами європейських країн.[9]

Після свого приїзду 10 вересня 1919 р. до Белграду з «чисто гуманітарним і аполітичним» завданням організувати евакуацію українських військовиків та приватних осіб з теренів Королівства СХС, Д.Дорошенко, намагаючись отримати дозвіл уряду на легальну діяльність своєї установи, звернувся із «Заявою» до начальника штабу сербської армії воєводи Мішича. Намагаючись переконати військову владу Королівства СХС у доцільності діяльності української червонохресної місії в Югославії, Д.Дорошенко у своєму зверненні особливо підкреслив, що місія, «прибувши до Белгорода з дорученням Українського Червоного Хреста», має своїм завданням «допомагати військово-полоненим українцям (уроженцям етнографічної української території в бувших Російській та Австро-Угорській монархіях), які досі залишилися на Балканах, повернутись до рідного краю».[10] Голова червонохресної місії особливо наголошував на виключно гуманітарних цілях його перебування в Королівстві СХС: «діяльність моя, яко представника Червоного Хреста, чужа всякій політиці й переслідує самотню ціль: улекшити полоненим поворот до рідного краю, в місцевості, увільнені від большевиків». Д.Дорошенко висловив сподівання, що «моя скромна праця, яка має чисто гуманітарний характер допомоги нещасливим жертвам довголітньої війни, знайде з боку Вашої Ексцеленції одобрення й прихильну допомогу».[11]

Проте, це звернення, так само як і візит до голови Червоного Хреста Сербії полковника Бориславлевича (єдиного урядовця у Королівстві СХС, хто симпатизував українству), не дали корисних наслідків. Зволікаючи з офіційною відповіддю, урядові чинники Королівства запропонували Д.Дорошкові узгодити поточну роботу місії з представниками «білої» Росії в Королівстві СХС - послом В.Штрандтманом і військовим аташе полковником В.Артамоновим. Останній, на пропозицію Д.Дорошенка порозумітися й скоординувати зусилля щодо окремого перетранспортування по-

лонених українців і росіян, заявив, «що сам він не робить ніякої різниці між українцями й росіянами, ставлячись до тих і до других з «однаковою любовію», і що він - після відкриття в Белграді російської станиці - всіх полонених колишньої царської армії «відправлятиме на Салоніки і Царьгород».[12] Це фактично означало, що всі полонені мають потрапити до складу Добровольчої армії.

Очевидно, що спроба порозумітися з ними була приречена на невдачу з огляду на те, що на той час Добровольча армія перебувала у стані війни з УНР, і посилення мобілізаційних ресурсів України за рахунок колишніх фронтовиків зовсім не влаштовувало денікінців.[13] Дипломатична активність росіян, зрештою, призвела до того, що уряд Королівства СХС відмовився визнати УНР та її представництва, в тому числі й Місію Українського Червоного Хреста. З огляду на це, за словами Д.Дорошенка, ставало все більш зрозумілим, «що не сьогодні завтра, як тільки росіяни відкриють свою станицю, вони забератимуть до себе всіх наших людей», і місія буде не в змоззі цьому запобігти.[14] Ці спостереження голови української місії підтверджує й зміст пам'ятної записки від 23 грудня 1919 р., що була підготовлена в управлінні російського агента в Белграді. В ній, зокрема, зазначалося, що публікації в пресі та агітаційні виступи Д.Дорошенка та його співробітників вимагають не тільки спостереження, але й активного спростування. Більше того, у записці наголошувалося на необхідності висилки українців з Белграду.[15]

Під тиском росіян сербська сторона (формально - для припинення розповсюдження більшовизма) запровадила реєстрацію та допит всіх полонених, що повертались додому через Белград. Ця акція здійснювалася російським жандармським штаб-ротмістром, який поводився по відношенню до українців вкрай зухвало: «кидав на землю українські паспорти й топтав їх ногами, лаяв Україну і творив всякі знущання».[16] Більше того, представники Добровольчої армії почали відбирати у полонених українські паспорти, а натомість «видавали російські посвідчення й висилали до російського табору в глибокій Сербії, бували випадки, що наших полонених просто арештовували й інтернували».[17]

Але навіть за таких скрутних умов червонохресна місія УНР продовжувала свою діяльність. Д.Дорошенко вдалося домогтися того, що полонених українців відправляли з пристані безпосередньо до чеської станиці для репатріантів, а їх пас-

порти візували члени місії. Її члени здійснювали реєстрацію полонених українців, що прибували до Белграда; забезпечували ліками, продуктами харчування й одягом; видавали кожному невеличку суму грошей. Слід відзначити, що через відсутність у Королівстві СХС офіційного українського консульства місія Українського Червоного Хреста в Белграді фактично надавала й консульські послуги громадянам УНР. Уряди центральноєвропейських держав (Австрії, Чехословаччини, Румунії та ін.) визнавали українські паспорти, які видавалися червонохресною місією в СХС. У свою чергу це значною мірою полегшувало обставини повернення полонених додому, бо вони отримували можливість легального перетинання кордонів цих країн.[18]

Одночасно Д.Дорошенком було зібрано дані щодо становища полонених українців на Балканах та встановлено контакти з дипломатичними представниками УНР у Туреччині, Болгарії та Греції, що дозволило ініціювати процес їх повернення до України з усього центральноєвропейського й балканського регіонів. За підрахунками істориків Д.Веденєєва і Д.Буріма за весь період діяльності місії Д.Дорошенка (10 вересня - 25 жовтня 1919 р.) додому виїхало 494 зареєстрованих і значна кількість незареєстрованих полонених українців, що у порівнянні із загальною кількістю полонених та інтернованих українців у Європі можливо не було значним, проте за кожною «реєстраційною одиницею» стояла доля живої людини, співвітчизника, закинутого на чужину хуртовиною Першої світової війни.[19]

Несподівано у місії виникли й інші проблеми - з боку румунської влади, яка повністю заборонила проїзд українських репатріантів через свою територію на підставі звинувачення їх у більшовизмі. Після того, як румуни тричі завернули групу українців у кількості 45 чол., які мали всі необхідні документи (у тому числі й перепустки, підписані у румунського консула в Белграді)[20], Д.Дорошенкові стало зрозуміло, що старий маршрут перетранспортування полонених українців (Відень-Загреб-Белград-Будапешт-Чернівці) використовувати вже не доцільно. Через такі випадки, місія неефективно витрачала свої кошти - кількразово споряджуючи одну групу полонених для проїзду до Чернівців.

Поступово Д.Дорошенко дійшов до висновку про необхідність налагодження нового маршруту для перетранспортування полонених українців (з

Австрії через Угорщину і Румунію в Україну), що давало б можливість уникнути непорозумінь з сербами та скоротити видатки для перевезення вояків до Чернівців.[21] Пропозиція Д.Дорошенка щодо перенесення місії до Бухаресту була підтримана А.Окопенком, за представленням якого провід Українського Червоного Хреста ухвалив рішення про заснування нової філії в Румунії «зі Збірною Станицею у Галаці із обширом діяльності на всьому просторі [...] транспортування [...] крізь Чехословакію, Угорщину і Балканські країни до меж України».[22] Д.Дорошенкові, як голові румунського відділу було доручено розробити практичний і технічний план його організації, заснувати необхідні інституції, вжити необхідних заходів до підготовки евакуаційного шляху в Україну та забезпечення евакуаційних транспортів з репатріантами всім необхідним.[23]

Передбачалося, що нова місія буде працювати у взаємодії з центральною управою Військово-санітарної місії УНР у Відні, іншими осередками Червоного Хреста та військовою секцією Дипломатичної місії УНР у Румунії, яку очолював генерал-поручник С.Дельвіг. За посередництвом голови місії Міжнародного Червоного Хреста д-ра Фріка Д.Дорошенкові 24 жовтня 1919 р. вдалося отримати у Будапешті у румунської влади офіційний дозвіл на транзит полонених українців через територію Угорщини й Румунії до Кам'янець-Подільського.[24]

Таким чином, Українська військово-санітарна місія у Відні поширила свою діяльність і на Румунію, заснувавши в Бухаресті свій окремий відділ. Це пояснювалося тим, що переїзд полонених українців через центральноєвропейські країни був значно ускладнений, і в цих обставинах, на думку Д.Веденєєва і Д.Буріма, великого значення набували саме балканські шляхи перетранспортування полонених.[25] Румунія була центральною ланкою цього маршруту, бо мала спільний кордон з Україною. Практична реалізація цієї справи в Румунії полегшувалася й тим, що голова акредитованої тут Надзвичайної дипломатичної місії УНР К.Мацієвич налагодив тісні ділові контакти з офіційним Бухарестом.

Заходами українських дипломатів 23 серпня 1919 р. через Румунію було відправлено перший транспорт полонених українців (інвалідів) кількістю 20 чол.[26] Тоді ж віденська центральна місія розпочала переговори з румунським урядом про перевезення через її територію великих транспортів з полонени-

ми (суходолом або по Дунаю). На жаль, ефективно використати цей шлях не вдалося через залишення Армією УНР Кам'янець-Подільського.[27]

Відразу ж після переїзду до Бухаресту Д.Дорошенка до Румунії прибули й інші співробітники української червонохресної місії (хорунжий В.Ганьківський та підстаршини Гавриків і Нечипоренко). Свою діяльність місія здійснювала за рахунок коштів, які залишилися невитраченими в Королівстві СХС.

У порозумінні з румунською владою Д.Дорошенко розробив маршрут руху полонених через Будапешт-Колошвар-Брашов-Бухарест-Чернівці й Хотин. До кожного з цих пунктів було відряджено по представникові місії Червоного Хреста, які тимчасово були введені до складу румунських комендатур. Перед цим склад червонохресної місії було збільшено за рахунок двох українських старшин та кількох підстаршин Військової місії УНР. Крім того, в Бухаресті при таборі Коротчені було обладнано окрему кімнату для старшин та влаштовано невелику станицю для українських козаків, при якій постійно перебував співробітник червонохресної місії Гавриків. Для всіх українських військовиків тут було налагоджено регулярне харчування, їх не можна було використовувати на тяжких фізичних роботах. Всі вони мали можливість впродовж кількох днів перебувати в станиці, аж поки їх кількість не досягала 40-50 чол. Після цього полонені переправлялися до Чернівців, де було засновано ще одну станицю для прийому українських вояків. Тут їх потребами опікувався місцевий гурток українського жіноцтва. Румунська місцева військова адміністрація досить толерантно ставилася до українців, проте таке відношення базувалося на регулярній грошовій «подяці» персоналу табору з боку місії Українського Червоного Хреста. Для підтримки оперативного зв'язку з усіма пунктами етапного шляху Д.Дорошенко час від часу відряджав співробітників своєї місії до Галацу, Брашова, Чернівців та інших міст, що значною мірою полегшувало справу формування груп полонених та їх перевезення додому.[28]

Спочатку серед полонених переважали ті, хто повертався з Німеччини, але в кінці листопада 1919 р. загальна картина поступово цілковито змінилася - більшість вже становили втікачі з польського й денікінського полону, причому їх вплив був настільки великий, що дуже швидко вичерпав значну частину коштів місії Д.Дорошенка. Втікачі з полону перебували у надзвичайно тяжкому

стані та були цілком виснажені, часто їм бракувало одягу й взуття. За цих обставин місія надавала їм мінімум речей, харчі та невелику суму грошей. На утриманні місії Д.Дорошенка перебував й цілий відділ (близько 500 чол.) колишніх полонених з Італії на чолі з сотником Марковим, який, прямуючи в Україну, на початку грудня 1919 р. дістався Румунії. Цей відділ складався переважно з військових спеціалістів: кулеметників, артилеристів, розвідників; поділявся на окремі підрозділи на чолі з призначеними старшинами. Румуни спочатку інтернували відділ Маркова у таборі Брашов, а потім перевели його до Бурджени - у напівзруйновані фабричні будівлі. Впродовж листопада-грудня 1919 р. місія Д.Дорошенка витратила половину свого бюджету на допомогу воякам цього відділу: старшинам сплачувалося грошове утримання, козакам видавалися гроші для придбання ліків та тютюну; для вояцтва було влаштовано й святкування Різдвяних свят. Пізніше відділ Маркова дістався теренів України й приймав участь у боях з більшовицькими військами.[29]

У грудні 1919 р. умови роботи червонохресної місії продовжували погіршуватися через збільшення числа галичан - втікачів з полону, яких місія не мала можливості переправити додому внаслідок протидії поляків. Галичан доводилося тимчасово приміщувати у таборах Брашові й Бурджені, у станиці в Коротчені. Як відзначав Д.Дорошенко, такий вплив негативно позначився на табірному побуті військовиків-українців, яких «тримали в кам'яних казематах, з вибитими шибками, не пускали нікуди з табору, годували дуже погано».[30] У найбільш тяжкому становищі опинилися інтерновані у високогірному таборі Брашов. Представник місії Червоного Хреста у цьому таборі намагався пришвидчити перетранспортування українських вояків до Черновців, проте через брак коштів його зусилля були неефективними. На роботі місії також негативно відбилася ліквідація румунами у кінці грудня 1919 р. української станиці у Чернівцях.

Опікування потребами полонених вояків-українців майже цілком поглинуло кошти місії (15 тис. румунських лей), що були асигновані головою Української військово-санітарної місії у Відні генералом А.Окопенком. Відсутність джерел подальшого фінансування місії змусила Д.Дорошенка у січні 1920 р. піти на її ліквідацію. Невитрачені кошти місії, які були отримані з каси посольства (20 тис. румунських лей), було передано генералу

С.Дельвігу для продовження допомогової акції репатріантам.

Після припинення діяльності червонохресної місії весь тягар роботи по опікуванню полоненими та інтернованими вояками-українцями припав на співробітників військової секції Дипломатичної місії УНР. Змінилися й акценти роботи з військовиками - пріоритетним напрямком діяльності місії С.Дельвіга стала не репатріація полонених, а формування з них на теренах Румунії військових частин Армії УНР. Саме на це орієнтувала дипломатів УНР таємна «Інструкція для військових формувань в Румунії і Польщі» за підписом Військового міністра Уряду УНР генштабу полковника В.Сальського, що була затверджена Головним Отаманом Військ УНР С.Петлюрою 25 лютого 1920 р. Основною метою цієї інструкції було «дати організаторам військових формувань в Румунії та Польщі ті потрібні вказівки, які б [...] послужили підставами як при організаційній, виховній роботі, так і при військовому керуванню в цілях узгодження й усталення одноманітності в цілій українській армії». В інструкції підкреслювалося, що формування українських відділів у Румунії належало проводити у цілковитій згоді з організаційним устроєм всієї Української армії, відповідно до плану, що був розроблений військовим міністерством УНР. Особливо наголошувалося на тому, що «одноманітність і одноцільність устрою» є обов'язковим у всіх відношеннях, «при чому слід керуватись статутами муштровим, дисциплінарним і внутрішньої служби, а також всіма інструкціями і законами в У.Н.Р.»[31]

Всі військові формування УНР в Румунії у своїй масі мали складатися з козаків й старшин української національності, чужинцями дозволялося комплектувати лише технічні й запасні частини. Основним джерелом поповнення відділів мали стати полонені українці, які повертались з Німеччини й Італії та виявляли бажання вступити до лав Армії УНР. Також не виключалася можливість комплектування частин за рахунок полонених та інтернованих українських вояків, які перебували «на територіях Австрії, Угорщини, Чехословаччини, Семигирья, Болгарії і Турції». У зв'язку з цим генералу С.Дельвігу пропонувалося налагодити постійний контакт з дипломатичними представництвами УНР в цих державах та головою Української військово-санітарної місії у Відні А.Окопенком.[32]

В інструкції також зазначалося, що організація культурно-освітньої роботи у військах має «надзвичайну вагу», при чому особливу увагу слід звернути «на виховання старшин та козаків в дусі відданості їх інтересам У.Н.Р. та її Уряду». Для здійснення цього передбачалося створити спеціальні інституції - «просвітні відділи», до штатів яких мали бути введені випробувані вояки з стійкими самостійницькими переконаннями. Була б бажаною й «організація спеціальних старшинських курсів по Українознавству (географія, історія України, українська мова і література) на взірець, як це існувало у галицьких частинах»[33]. Проте, практична реалізація положень інструкції в Румунії гальмувалася хронічною нестачею коштів та невизначеним ставленням офіційного Бухаресту до проблеми формування українських військових частин.

ПОСИЛАННЯ:

1. Козлитин В.Д. Русская и украинская эмиграция в Югославии (1919-1945 гг.). - Харьков, 1996. - С.59-60.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле (1914-1920). - Мюнхен, 1969. - 543 с. - С.467.
3. Козлитин В.Д. Указ. работа. - С.60.
4. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.1-2.
5. Там само, арк.2.
6. Дорошенко Д. Вказ. праця. - С.475.
7. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.1-2.
8. Дорошенко Д. Вказ. праця. - С.466.
9. Веденєєв Д., Бурім Д. Маловідомі сторінки діяльності Дмитра Дорошенка за кордоном (до 115-ої річниці від дня народження історика) // Розбудова держави. - 1997. - N 3(56). - С.51.
10. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.2.
11. Там само, арк.2-3.
12. Там само, арк.5.
13. Веденєєв Д., Бурім Д. Вказ. праця. - С.51.
14. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.3-7.

15. Козлитин В.Д. Указ. работа. - С.64.
16. Дорошенко Д. Вказ. праця. - С.480.
17. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.7-8.
18. Трембіцький В. Українська консульська служба 1918-1924 років // Симон Петлюра. Збірник студійно-наукової конференції в Парижі (травень 1976). Статті, замітки, матеріали. - Мюнхен-Париж, 1976. - С.181-182.
19. Веденєєв Д., Бурім Д. Вказ. праця. - С.51.
20. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.12, арк.5.
21. Веденєєв Д., Бурім Д. Вказ. праця. - С.52.
22. ЦДАВО України, ф.4186, оп.2, спр.13, арк.164.
23. Веденєєв Д., Бурім Д. Вказ. праця. - С.52.
24. Дорошенко Д. Вказ. праця. - С.496.
25. Веденєєв Д., Бурім Д. Вказ. праця. - С.50.
26. Шлях. - 1919. - 10 вересня. - Ч.55.
27. ЦДАВО України, ф.1084, оп.1, спр.7, арк.323.
66. Дорошенко Д. Вказ. праця. - С.505-506.
67. Там само. - С.506, 512-514.
68. Там само. - С.513.
69. Українська революція: Документи 1919-1921. - Нью-Йорк, 1984. - С.103.
70. Там само. - С.104.
71. Там само. - С.106.

Molchanova O. The Organization of the Repatriation of the Ukrainian Soldiers from the Territory of Balkan States in 1919 – earlier 1920: political-diplomatic context / Diplomatic Academy of Ukraine under the MFA of Ukraine

The article provides with analyzes of the activities of the Ukrainian military-medical mission of UNR for the repatriation of Ukrainian prisoners of war from the territory of the State of Slovenes, Croats and Serbs in 1919 - early 1920. In particular, the diplomatic activity of Dmytro Doroshenko for establishing of the dialogue with the Government of the State of Slovenes, Croats and Serbs regarding the return of the Ukrainian soldiers in the context of opposition to Russian influence in the Balkans is studied. The characteristic of the establishing of the process of Ukrainians repatriation by the mission of Red Cross with the assistance of the Government of Romania is adduced.

Keywords: repatriation, military-medical mission, the State of Slovenes, Croats and Serbs, prisoner of war, Dmytro Doroshenko, the Red Cross.

Молчанова Е.В. Организация репатриации воинов-украинцев с территории балканских стран в 1919 – в начале 1920 гг.: политико-дипломатический контекст / Дипломатическая академия Украины при МИД Украины

В статье проанализировано деятельность Украинской военно-санитарной миссии УНР по репатриации украинских военнопленных с территории Королевства Сербии, Хорватии и Словении в 1919 – начале 1920 гг. В частности, исследовано дипломатическую деятельность Дмитрия Дорошенка по установлению диалога с органами власти Королевства СХС касательно возвращения украинских воинов в контексте противостояния российскому влиянию на Балканах. Подана характеристика налаживания краснокрестной миссией процесса репатриации украинцев при содействии правительства Румынии.

Ключевые слова: репатриация, военно-санитарная миссия, Королевство СХС, военнопленный, Дмитрий Дорошенко, Красный Крест.

Стаття надійшла до редакції: 28.11.2016

Рекомендовано до друку: 22.12.2016